

Kansainvälisen työväenliikkeen historian kysymyksiä

Toinen Internationale (1889—1914)

Opintosuunnitelma kerhoille
ja itseopiskelijoille

SIROLAN KIRJEPISTO - Helsinki - Kotkankatu 9

II INTERNATIONALE (1889—1914)

- I. II Internationalen perustamisesta Engelsin kuolemaan
II Internationalen perustava kokous
Zürichin kongressi ja anarkistit
Engelsin toiminta marxilaisen Internationalen puolesta
- II. II Internationale Engelsin kuoleman jälkeen (vv. 1895—1905)
Lontoon kongressi v. 1896
Vallankumouksellisen liikkeen kasvu Venäjällä
Imperialismi ja ensimmäiset imperialistiset sodat
Uudet tehtävät kansainvälisessä työväenliikkeessä
Ministerisocialismi
Amsterdamin kongressi v. 1904
Kolme suuntausta II Internationalessa
- III. Kansainvälinen työväenliike Venäjän ensimmäisen vallankumouksen ja ensimmäisen maailmansodan välisellä kaudella
Venäjän ensimmäisen vallankumouksen vaikutus
Stuttgartin kongressi v. 1907
Kööpenhaminan kongressi v. 1910
Ylimääräinen kongressi Baselissa v. 1912
- IV. Ensimmäinen maailmansota ja II Internationalen romahdus
II Internationale ja ensimmäinen maailmansota
Saksan internationalistit
Taistelu Kommunistisen Internationalen puolesta alkaa
Venäjän Lokakuun vallankumouksen vaikutus

Lisäkirjallisuutena

ohjaajille suositellaan V. I. Leninin Valittujen Teosten I osaan sisältyviä kirjoituksia Sota ja Venäjän sosialidemokratia (sivut 769—775) ja Opportunismi ja II Internationalen vararikko (sivut 784—794) sekä Kansankulttuurin levittämää Leninin kirjasta Sosialismi ja sota (sivut 5—24 ja 31—39). J. V. Stalinin teoksessa Leninismin perusteista annetaan arvio II Internationalen olemuksesta. (Se sisältyy myös Stalinin kirjaan Leninismin kysymyksiä ja hänen Teostensa VI osaan).

Opiskelun kuluessa saattaa herätä kysymyksiä oman maamme työväenliikkeen vaiheista. Opinto-ohjaaja löytää niihin aineistoa Sirolan Kirjeopiston julkaisemasta Suomen vanhan työväenliikkeen historian opintokirjeistä. Kansainvälistä työväenliikettä koskeviin kysymyksiin saa valaistusta myös NKPN historian oppikirjasta.

TOINEN INTERNATIONALE

I. II INTERNATIONALEN PERUSTAMISESTA ENGELSIN KUOLEMAAN

I Internationalen kausi oli kansainvälisessä työväenliikkeessä marxilaisuuden taistelua pikkuporvarillisia sosialistisia suuntauksia vastaan. Se päättyi niiden aatteelliseen tappioon. Pariisin Kommuunin jälkeen vv. 1871—1905 marxilaisuus levisi kaikkiin maihin. Marxin opista tuli yleisesti tunnustettu aatesuunta kansainvälisessä työväenliikkeessä.

I Internationale päätti toimintansa v. 1876. Mutta Marx ja Engels jatkoivat työtään johtaen kansainvälistä työväenliikettä ja kooten työväenluokan voimia. He auttoivat maanalaisen sosialidemokraattisen puolueen jälleenrakentamista Saksassa, missä Bismarckin hallitus oli v. 1876 poikkeuslailla kieltänyt työväenjärjestöjen toiminnan ja työväenlehtien julkaisemisen. V. 1879 Marx ja Engels osallistuivat Ranskan työväenpuolueen perustamiseen ja toimivat työväenpuolueiden rakentamiseksi Itävaltaan, Englantiin, Amerikkaan ym. maihin.

Karl Marx kuoli maaliskuun 14 p:nä 1883. Kansainvälisen työväenliikkeen johtaminen jäi nyt lähinnä Friedrich Engelsin tehtäväksi. Hän jatkoi työväenluokan aatteellista kasvatusta marxilaisella pohjalla. Eri maiden olojen perinpohjainen tuntemus antoi hänelle mahdollisuuden ohjata sosialististen puolueiden käytännöllistä työtä asiantuntemuksella. Marxin tavoin hän opetti työläisiä tajuamaan omat voimansa, tuntemaan luokkaetunsa ja yhtymään päättävään taisteluun porvaristoa vastaan.

II Internationalen perustava kokous v. 1889 Työväenliikkeen kasvu kaikissa maissa synnytti kansainvälisen yhteistoiminnan tarpeen. Ranskan ja Saksan marxilaisten aloitteesta työväenpuolueiden kansainvälinen kongressi kokoontui Pariisissa heinäkuun 14 p:nä 1889. Siihen osallistui 407 edustajaa 20 maasta. Läsnä oli työväenliikkeen tunnettuja johtajia, Marxin ja Engelsin oppilaita: Liebknecht, Bebel, Lafargue, Plehanov ym. Kongressin aatteellinen johtaja oli F. Engels.

Suuren innostuksen ja kansainvälisen solidaarisuuden vallitessa Pariisin kongressi päätti perustaa II Internationalen ja uudistaa siten työläisten kansainvälisen yhteistoiminnan. — Kongressi korosti päätöksissään järjestäytymisen ja sosialististen puolueiden perustamisen välttämättömyyttä. Se piti työväenliikkeen lopullisena päämääränä sosialismia ja hyväksyi päätökset taistelusta 8 tunnin työpäivän ja palkkojen korottamisen puolesta sekä toukokuun 1 päivän viettämisestä työväenluokan kansainvälisenä mielenosoitus- ja solidaarisuus-päivänä.

Nämä päätökset eivät kuitenkaan syntyneet ilman kiivasta aatteellista taistelua anarkisteja ja muita opportunistisia suuntauksia vastaan. Anarkistit vastustivat työväenluokan poliittista taistelua ja julistivat jopa vaatimukset työväenlainsäädännöstäkin porvarilliseksi puuhailuksi. Työväenliikkeelle vahingollisten kannanottojensa vuoksi karkoitettiin anarkistit Pariisin kongressista.

Zürichin kongressi Mutta ei vain Pariisin kongressissa, vaan ja anarkistit yleensä II Internationalen alkuaikoina joutuivat marxilaiset käymään taistelua anarkistisia pyrkimyksiä vastaan. Varsinkin anarkistien kielteinen suhde työväenluokan poliittisten puolueiden muodostamiseen, heidän työläisjoukkojen ammatillista järjestäytymistä ja parlamentaarista taistelua jarruttava toimintansa ja yksilöterroritaktiikkansa aiheuttivat työväenliikkeessä tyytymättömyyttä. Niinpä II Internationalen kolmas kongressi Zürichissä v. 1893 tuomitsi anarkistien menettelytavat ja teki päätöksen, että Internationaleen otetaan vain sellaisia puolueita, jotka tunnustavat poliittisen taistelun. Kongressissa pitämässään puheessa Engels leimasi anarkistit työväenliikkeen hajoittajiksi ja osoitti, että marxilaiset vastustavat yksilöterroria ja salaliittoja ja käyvät sen vuoksi periaatteellista taistelua anarkismia vastaan.

Engelsin toiminta Elämänsä viimeisinä vuosina Engels kiinnitti marxilaisen internationalen puolesta anarkismin ohella paljon huomiota myös muihin työväenliikkeessä esiintyviin opportunistisiin pyrkimyksiin. Hänen vaatimuksestaan julkaistiin ohjelmallisesti tärkeä Marxin kirjoittama Gothan ohjelman arvostelua. Engels arvosteli päättävästi kaikkia niitä, jotka yrittivät muutella Marxin oppeja ja osoittaa, että parlamentarismi antaa riittävät mahdollisuudet työväenpuolueiden vaatimusten toteuttamiselle. Selvittäessään näitä kysymyksiä Engels teki tunnetuksi Pariisin Kommuunia ensimmäisenä yrityksenä valloittaa valta työväenluokan käsiin.

Socialismin toteuttamista koskevia katsomuksiaan selvitellessään Engels arvosteli terävästi Saksan sosialidemokraattisen puolueen Er-

furtin ohjelmaa. Hän lausui, että sen ”poliittiset vaatimukset ovat varsin puutteelliset. Sitä, mitä siinä olisi pitänyt sanoa, ei siinä ole”. Samalla Engels osoitti, että vaikka tämän ohjelman kaikki 10 vaatimusta toteutettaisiin, itse päämäärä jäisi kuitenkin saavuttamatta.

Engels piti tarpeellisenä keskustelua työväenliikkeen ohjelmallisista peruskysymyksistä, sillä ne nousevat työväenluokan eteen ”ensimmäisen suurtapauksen, ensimmäisen poliittisen kriisin mukana”. Hän varoitti Saksan työväenliikkeen johtajia sanoen, että puolue voi ratkaisevalla hetkellä osoittautua neuvottomaksi siinä valitsevan periaatteellisen epäselvyyden ja hajanaisuuden tähden.

Työväenliikkeen päämuotona oli tällä kaudella ammatillinen ja parlamentaarinen toiminta. Sosialidemokraattiset ja sosialistiset työväenpuolueet kasvoivat suuriksi joukkopuolueiksi. Niiden voiman kasvua osoittaa mm. se, että työläiset alkoivat heti II Internationalen perustamisen jälkeen monissa maissa viettää kansainvälistä juhlapäiväänsä toukokuun 1 p:nä tai toukokuun ensimmäisenä sunnuntaina. Erittäinkin voimistui Saksan sosialidemokraattinen puolue. Kun Saksassa v. 1890 kumottiin sosialisteja vastaan suunnatut poikkeuslait, niin ensimmäisissä valtiollisissa vaaleissa saivat sosialidemokraatit lähes 1,5 miljoonaa ääntä.

II. II Internationale Engelsin kuoleman jälkeen (vv. 1895—1905)

Lontoon kongressi v. 1896 Engelsin kuoleman (1895) jälkeen alkoivat opportunistiset ainekset saada yhä enemmän jalansijaa II Internationalessa.

Tosin Internationalen neljäs kongressi saattoi järjestönsä sisällä päätökseen taistelun anarkisteja vastaan erottaen heidät ja vahvistaen periaatteen, että työväenluokan ja sen puolueiden on poliittista taistelua käydessään sovellettava ”työväenluokan järjestyneen taistelun kaikkia muotoja”. Mutta tämä päätöslauselma oli sikäli puutteellinen, että siinä jätettiin mainitsematta tärkein näistä ”järjestyneen taistelun muodoista” — työväenluokan vallankumouksellinen taistelu porvariston kukistamiseksi. Kongressi rajoitti valtiollisen vallan vaatimuksen yleisen äänioikeuden, parlamentaarisen aloiteoikeuden ja kansanäänestyksen vaatimukseen. Näin II Internationale alkoi sopeutua porvarilliseen järjestelmään.

Myös kansakuntien itsemääräämisoikeuden tunnustamisessa ja siirtomaapolitiikan vastustamisessa Lontoon kongressin vaatimukset jäivät puutteellisiksi ja epämarxilaisiksi. Se ei vaatinut kaikkien sortettujen kansojen vapauttamista eikä kansallisten vapautusliikkeiden tukemista. Maakysymyksessä kongressi ei esittänyt talonpoikaiston

etujen mukaisia vaatimuksia maanomistussuhteiden ratkaisemiseksi. Tämä aiheutui siitä, etteivät II Internationalen johtajat pitäneet työväenpuolueiden asiana talonpoikaiston aseman parantamista eivätkä ajatelleet taisteluliiton rakentamista talonpoikaiston kanssa.

Lontoon kongressi avasi siten ovet opportunistin kasvulle II Internationalen puolueissa. Sille otollisen maaperän muodosti rauhanajan oloissa tapahtunut työväenliikkeen laajeneminen ja lukuisat parlamentaariset saavutukset, jotka synnyttivät harhakäsityksiä porvarillisesta järjestelmästä.

Mutta opportunistinen, luokkasovinnon kannalla oleva suuntaus edusti vuosisadan vaihteen työväenliikkeessä vain sen toista puolta. Oli olemassa myös luokkataistelun kannalla oleva suuntaus. Laajoissa joukoissa kasvoi suuttumus ja taisteluhalu kapitalistista riistoa ja sortoa vastaan. Työläisjoukot nousivat 1890-luvulla laajoihin lakkotaisteluihin ja mielenosoituksiin mm. Englannissa, Yhdysvalloissa ja Venäjällä. Näihin liikehtimiin osallistui jopa satoja tuhansia työläisiä.

Työläisjoukkojen mielenosoitukset ja lakkotaistelut olivat osoituksena luokkataistelusuunnan voimistumisesta työväenliikkeessä. Niinpä voidaan panna merkille, että jo 19. vuosisadan loppuvuosina oli havaittavissa myös periaatteellisen taistelun kiihtyminen työväenliikkeen kahden suuntauksen, vallankumouksellisen marxilaisen ja luokkasovintoon pyrkivän opportunistisen eli revisionistisen välillä.

Vallankumouksellisen Vallankumouksellisen suunnan selväpiirteityöväenliikkeen alku simpänä edustajana näiden aikojen kansainvälisessä työväenliikkeessä oli Leninin johdolla v. 1895 perustettu "Taisteluliitto työväenluokan vapauttamiseksi". Se oli työväenluokan vallankumouksellisen puolueen alkuna Venäjällä. Puolueen tärkeimmät aatteelliset ja järjestölliset periaatteet määriteltiin toisessa edustajakouksessa v. 1903.

Lenin taisteli voimakkaasti luokkataistelulinjan puolesta Venäjän sosialidemokraattisessa puolueessa. V. 1902 ilmestyneessä kirjassaan "Mitä on tehtävä?" hän osoitti että ekonomistit * ovat länsi-eurooppalaisen opportunistin aatteellisia edustajia, jotka levittivät porvarillista vaikutusta Venäjän työväenliikkeeseen ja pyrkivät alistamaan työväenliikkeen porvariston johdon alaiseksi.

Leninin ja Stalinin johtama taistelu opportunistin erilaisia muotoja vastaan kasvatti periaatteellista selvyyttä Venäjän työväenliik-

* "Ekonomisteiksi" nimitettiin Venäjän sosialidemokraatteja, jotka kielsivät sosialistisen tietoisuuden merkityksen työväenliikkeessä ja tahtoivat rajoittaa työväenliikkeen vain taloudelliseksi taisteluksi parempien työehtojen puolesta.

keeseen. Myös II Internationalen kongresseissa bolshevikkien edustajat esiintyivät marxilaisten periaatteiden puolesta. Tällä taistelulla ja Venäjän vallankumouksellisella liikkeellä oli syvä vaikutus kansainväliseen työväenliikkeeseen.

Imperialismi ja ensimmäiset imperialistiset sodat

Opportunismien työväenliikettä lamauttava vaikutus alkoi havainnollisena ilmetä kapitalismin siirtyessä imperialistiseen kehityskauteen vuosisadan vaihteessa. Eräänä imperialismien tärkeimpänä tunnusmerkkinä oli se, että maailman "jako" kapitalististen maiden kesken oli suoritettu loppuun. Tällöin nousi kapitalististen maiden välillä kysymys siirtomaiden ja vaikutusalueiden uudelleen jakamisesta. Sitä vaativat erikoisesti kapitalismin kehityksen tielle myöhemmin siirtyneet "nuoret" maat (Saksa, Japani, Yhdysvallat), jotka kilpailivat "vanhojen" siirtomaavalttojen (Englannin, Ranskan, Espanjan) kanssa. Nuorempien kapitalististen maiden uudempi tekniikka auttoi niitä tuotannossa ja kilpailukyvyssä sivuuttamaan vanhemmat maat. Ne alkoivat vaatia itselleen suurempaa osaa siirtomaista ja raaka-ainelähteistä. Se kärjisti ristiriitoja kapitalististen maiden välillä ja synnytti imperialistisia sotia maailman uudelleenjakamiseksi.

Ensimmäinen imperialistinen valloitusota alkoi v. 1898 Espanjan ja Amerikan välillä. V. 1899 Englanti aloitti Afrikassa sodan buurien tasavaltaa vastaan alistuen sen valtaansa. Imperialistit kukistivat verisesti Kiinassa v. 1900 alkaneen ns. boksarikapinan ulkomaalaisia sortajia vastaan. V. 1904 alkoi Venäjän ja Japanin sota, jossa Japani pyrki Englannin tukemana valtaamaan Venäjältä Mantshurian ja Korean. Vv. 1905—1906 Ranskan ja Saksan välillä syntyi selkkaus Marokosta uhaten kasvaa sodaksi.

Kaikki nämä sodat osoittivat, että kapitalistiset maat kävivät kiihvasta taistelua siirtomaista ja raaka-ainelähteistä. Ne olivat valmiita polkemaan jalkoihinsa siirtomaiden kansalliset edut ja vapauspyrkimykset.

Uudet tehtävät Imperialismin kauteen siirtyminen muutti työkansainvälisessä väenluokan taistelun edellytyksiä ja tehtäviä. **työväenliikkeessä** Kapitalististen ristiriitojen kärjistyminen ja siitä johtuvat sodat voimistivat riistoa ja huononsivat työtätekevien joukkojen elinoloja. Se kiihdytti työväenluokan taistelua elinotujensa, kansanvaltaisten oikeuksiensa ja vapautensa puolesta imperialistista sotaa vastaan. Voimistui myös siirtomaiden sortettujen kansojen taistelu kansallisen vapauden puolesta vierasmaalaisia sortajia vastaan.

Ajankohtaisiksi tulivat täten luokkien väliset avoimet yhteentörmäykset ja työväenluokan vallankumoukset. Sitä varten kaikkien maiden työväenpuolueiden työ olisi pitänyt järjestää uudelleen. Työväenluokan olisi pitänyt koota rivinsä ja valmistautua edessäoleviin yhteenottoihin. Olisi pitänyt yhdistää kaikki imperialisminvastaiset voimat ja kasvattaa ne vallankumouksellisessa hengessä. Ennen kaikkea olisi pitänyt luoda luja liitto työtätekevän talonpoikaiston ja sivistyneistön kanssa ja antaa tukea vapautensa puolesta taisteleville sorretuille siirtomaakansoille sekä lujittaa kaikkien maiden työläisten yhteenkuuluvaisuutta."

Kansainvälinen työväenliike ei kuitenkaan ollut uuden kauden esillenostamien tehtävien tasolla. Kuten edellä jo osoitimme, opportunisti jäyti eri maiden sosialidemokraattisia puolueita. Noudattaessaan luokkaristiriitoja hämäävää sovintopolitiikkaa ja tyytyessään puuhailemaan miltei yksinomaan erilaisten pikku uudistusten kanssa kansainvälinen työväenliike joutui yhä kauemmaksi niistä tehtävistä, jotka imperialismin kausi asetti ratkaistavaksi.

Ministerisosialismi Sopeutuminen porvarillisen yhteiskunnan oloihin johli sen mukaiseen käytännön politiikkaan. Ranskalainen sosialistijohtaja Millerand antoi siitä ensimmäisen havaintoesimerkin menemällä v. 1899 ministeriksi porvarilliseen taantumushallitukseen. Se herätti syvää suuttumusta eri maiden sosialistisissa puolueissa. Millerandin menettely tuomittiin, koska porvarillisessa hallituksessa ei parhainkaan sosialistiministeri voi toteuttaa työväenluokan etujen mukaista politiikkaa. Häntä puolustivat kuitenkin Bernstein, Vollmar, Jaures ym. reformistiset työväenjohtajat, jotka pitivät porvarillisiin hallituksiin osallistumista oikeana.

Millerandin tapaus käsiteltiin Pariisin kongressissa v. 1900. Asiasta käytiin kiivas keskustelu. Kongressin enemmistö hyväksyi Kautskyn esittämän sovittävän päätöslauselman, jossa todisteltiin, että osallistuminen porvarillisiin hallituksiin on menettelytapa- eikä periaatekysymys eikä tällaisten tapausten käsitteleminen kuulu kansainväliselle kongressille. Siten Kautsky tukahdutti Millerandiin suunnatun vakavan arvostelun.

Amsterdamin Opportunismien voimistumisesta huolimatta vaikuttivat joukkojen vaatimukset II Internationalen puolueiden päätöksiin. Tämä ilmeni havainnollisesti elokuussa 1904 Amsterdamin pidetyssä II Internationalen kongressissa. Vallankumouksellinen liike oli tuolloin kaikkialla maailmassa noususuunnassa. Kahden keskenään sotaa käyvän maan, Venäjän ja Japanin edustajien — Plehanovin ja Katajaman —

kuuluminen kongressin puhemiehistöön korosti työväenluokan kansainvälistä solidaarisuutta ja yhteistä taistelua sotaa vastaan.

Menestyksellisten lakkoliikkeiden (Venäjällä, Italiassa, Belgiassa, Ruotsissa jne.) vaikutuksesta Amsterdamin kongressi hyväksyi joukkolakon työväenluokan yhdeksi taistelukeinoksi. Tämä päätös oli askel ulkoparlamentaarisia taistelukeinoja kohden.

Amsterdamin kongressi korosti myös työväenliikkeen yhtenäisyyttä suosittelemalla työväenliikkeen eri suuntien edustajille yhtymistä sosialistisiin työväenpuolueisiin ja siten voimistamaan taistelua kapitalismia vastaan. Venäjän sosdem. puolueen bolshevikkiedustajat olivat sitä mieltä, että yhtyminen on vain silloin tuloksellista, kun se tapahtuu marxilaisten periaatteiden pohjalla. Tästä syystä he vaativat revisionistien karkoittamista työväenpuolueista. Mutta eivät edes vasemmistososialistit, Rosa Luxemburg ym. silloin vielä pitäneet tarpeellisenä välien katkaisemista revisionisteihin. Myös keskustalainen Kautsky tuuditti työläisiä huolettomuuteen todistelemalla, että revisionismin vaara on ohi ja että "erimielisyydet eivät ole suuria".

Kolme suuntausta II Suuntataistelussa, jota II Internationalen toimintakauden aikana käytiin, hahmottui kolme Internationalessa mintakauden aikana käytiin, hahmottui kolme perussuuntausta: oikeisto-oppportunistinen, keskustalainen ja vasemmistolainen.

Oikeisto-opportunistisen (revisionistisen) suunnan oppi-isänä pidetään kansainvälisessä työväenliikkeessä Eduard Bernsteinia. Hän esiintyi jo 90-luvulla ohjelmalla, joka vaati Marxin oppien täydellistä tarkistamista. Bernstein koetti todistella, että kapitalismin ristiriidat eivät kärjisty, vaan lievenevät. Samoin luokkataistelu hänen mielestään saa yhä rauhallisemman luonteen. Kaikesta tästä hän teki johtopäätöksen, ettei sosialismin saavuttamiseksi tarvita vallankumousta ja luokkataistelua, vaan ainoastaan reformeja (uudistuksia), jotka voidaan saada aikaan eduskuntatietä. Tästä syystä he vaativat II Internationalen puolueita noudattamaan luokkasovinnon politiikkaa ja uskottelivat, että vallitsevia olosuhteita voitaisiin muuttaa vähittäisten uudistusten eikä vallankumouksen kautta.

Suomen vanhassa työväenliikkeessä nimitettiin revisionisteiksi luokkataistelulinjalta poikenneita oikeistolaisia, joiden joukossa olivat Kari, Tokoi, Tanner jne.

Keskustalaisten johtajina kansainvälisessä työväenliikkeessä olivat K. Kautsky, O. Bauer ym. Muodollisesti he koettivat esiintyä marxilaisina, mutta käytännössä sopeutuivat opportunisteihin, koska yhte-

näisyyden säilyttäminen puolueessa oli heidän mielestään välttämätöntä. Keskustalaisten sovittävän kannan vuoksi oikeisto-oppotunistien asema lujittui.

Näitä suuntia vastaan taisteli työväenluokan vasemmistolainen luokkataistelun kannalla oleva vallankumouksellinen siipi. Saksassa siihen kuuluivat vasemmistososialidemokraatit, joiden tunnetuimpia johtajia olivat Rosa Luxemburg ja Karl Liebknecht, Englannissa Britannian sosialistipuolueen vasemmistolaiset, Bulgariassa "tesnjakit" ("ahtaat"), Suomessa ns. siltasaarelaiset, jne. Kansainvälisesti huomattavimman vallankumouksellisen voiman muodostivat Venäjän bolshevikit. — Ja merkille pantavaa on, että bolshevikit, samanaikaisesti kun he järjestivät ja johtivat Venäjän kansojen taistelua taantumuksellista tsaristista järjestelmää vastaan, tukivat muiden maiden vasemmistososialistien taistelua. Mutta samalla kun bolshevikit tunnustivat vasemmistososialistien suuret vallankumoukselliset ansiot, he arvostelivat vasemmistososialistien heikkouksia ja varsinkin sitä, että nämä eivät katkaisseet välejäan oikeistolaisten ja keskustalaisten kanssa. Se olisi edistänyt työväenliikkeen periaatteellista selvenermistä.

Ainoastaan Venäjän sosdem. puolue teki pesäeron opportunisteista. Prahan puoluekonferenssissa v. 1912 erotettiin opportunistiset ryhmittymät puolueesta ja luotiin aatteellisesti ja järjestöllisesti luja, yhtenäinen puolue, joka kantoi nimeä Venäjän sosialidemokraattinen puolue (bolshevikit).

III. KANSAINVALINEN TYÖVÄENLIIKE VENÄJÄN ENSIMMÄISEN VALLANKUMOUKSEN JA ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN VÄLISELLÄ KAUDELLA

Venäjän ensimmäisen Venäjän ensimmäinen porvarillinen vallankumouksen vaikutus
 Venäjän ensimmäinen porvarillinen vallankumous vv. 1905—1907 syvensi ja selvensi kansainvälisessä työväenliikkeessä kehittyvää aatteellista suuntataistelua. Se nosti ratkaistavaksi työväenliikkeen kaikki peruskysymykset. Marxin ja Engelsingin opetukset työväenluokan vallankumouksesta tulivat erittäin ajankohtaisiksi. Lenin toi ne kirjoituksissaan ja teoksissaan päivänvaloon ja kehitti niitä edelleen. Niinpä Marxin opetuksiin perustuen Lenin esitti kirjassaan "Kaksi taktiikkaa" teorian porvarillisen vallankumouksen kasvamisesta sosialistiseksi vallankumoukseksi. Työväenluokan tulee johtaa porvarillista vallankumousta ja sen tapahduttua on viivyttämättä ryhdyttävä valmistelemaan sosialistista vallanku-

mousta. Lenin osoitti myös, että sosialistisen vallankumouksen voiton ehtona on työväenluokan liitto työstään elävän talonpoikaiston kanssa.

Entä miten II Internationalen johtajat suhtautuivat Venäjän vallankumouksen kysymyksiin? He selittivät, että myös Venäjällä tulee porvarillisen ja sosialistisen vallankumouksen välillä olemaan samanlainen pitkäaikainen ns. rauhallisen kehityksen kausi kuin länsi-Euroopassa. Leninin oppia porvarillisen vallankumouksen kasvamisesta sosialistiseksi he pitivät mahdottomana toteuttaa ja perustelivat ajatustaan sillä, ettei sosialismia muka voi ryhtyä toteuttamaan maassa, jossa työväenluokka on väestön vähemmistönä. He eivät hyväksyneet myöskään työväestön ja talonpoikaiston liittoajatusta, jota bolshevikit toteuttivat ja joka yhdisti väestön enemmistön vallankumoukselliseen taisteluun. II Internationalen johtajat esittivät siis katsomuksia, jotka pidättivät joukkoja luokkataistelusta kapitalisteja vastaan.

Stuttgartin kongressi oli eräs huomattavimpia II Internationalen kokouksia. Osanottajamäärältään se voitti kaikki aikaisemmat. Siihen osallistui 886 edustajaa 25 maasta. Suomesta lähetettiin ensikerran edustajat, Hilja Pärssinen ja Edvard Valpas. Kongressin työhön löi leiman ajankoh- taiseksi noussut kysymys siirtomaista ja sorretuista kansakunnista sekä kysymys sodasta ja kansainvälisistä selkkauksista. Stuttgartin kongressissa Lenin teki ensimmäisen yrityksen vasemmistolaisten yhdistämiseksi kansainvälisesti kutsumalla heidät erikoiseen neuvot- teluun.

Sotia ja kansainvälisiä selkkauksia käsiteltäessä syntyi laaja ja kiivas keskustelu. Äärimmäiset oikeistolaiset kielsivät kaiken sodan- vastaisen toiminnan tarpeellisuuden sen perusteella, että sota ja mi- litarismi ovat kapitalismin "laillisia lapsia". — Puutteellisia olivat myös Bebelin ja Guesden esittämät päätöslauselmahdotukset, sillä ne eivät osoittaneet, miten työväenluokan olisi taisteltava sotaa vas- taan. — Yhdessä Rosa Luxemburgin kanssa Lenin esitti joukon kor- jausehdotuksia päätöslauselmaan, vaatiien taistelua sotaa vastaan ja esittäen, että sodan aiheuttamaa poliittista pulaa on käytettävä por- variston aseman horjuttamiseen.

Päätöslauselma velvoitti työväenpuolueet ja niiden parlamentti- edustajat "kaikin voimin vastustamaan sekä maa- että merivaruste- luja ja kieltämään niihin tarvittavat varat" ja toimimaan niin, että "työväenluokan nuoriso kasvatetaan kausojen veljeyden ja sosialis- min hengessä". Päätöslauselmassa annettiin tunnustusta Venäjän ja Puolan työläisten ja talonpoikien sankarilliselle sodanvastaiselle

taistelulle japanilais—venäläisen sodan aikana. Samalla kehoitettiin myös muiden maiden työläisiä imperialistisen anastussodan syttyessä käyttämään tehokkaiksi katsomiaan keinoja sodan pikaiseksi lopettamiseksi. Tässä samassa päätöslauselmassa velvoitettiin työväenpuolueita "sodan aikaansaaman taloudellisen ja poliittisen pulan aikana herättämään kansanjoukkojen tietoisuutta ja siten jouduttamaan kapitalistisen herruuden kukistamista".

Siirtomaakysymyksen alustaja hollantilainen G. van Kol vakuutti, että "sosialistinen siirtomaapolitiikka on mahdollinen". Yhdessä Bernsteinin kanssa hän todisteli, että sosialististen puolueiden tulee osallistua siirtomaapolitiikkaan ja että siirtomaihin on mentävä ase-kädessä ja valloitettava ne. Se oli avointa imperialistisen siirtomaapolitiikan propagandaa.

Marxilaiset, heidän joukossaan Lenin, paljastivat imperialistisen siirtomaapolitiikan siirtomaakansojen ryöstämisen ja sortamisen politiikaksi. He myös osoittivat, että puheet kapitalistien sivistystehtävästä siirtomaissa eivät vastaa todellisuutta. Marxilaisten esittämä päätöslauselma hyväksyttiin vähäisellä enemmistöllä.

Jo tässä kongressissa Lenin osoitti, että monet sosialististen puolueiden johtajat ovat muuttuneet siirtomaakansojen riiston puolustajiksi. Myös myöhemmin monissa eri yhteyksissä Lenin arvosteli II Internationalen johtajien opportunistisia käsityksiä kansallisuus- ja siirtomaakysymyksessä. Niinpä hän mm. osoitti miten rajoittunut on kansallisuuskysymyksen asettelussa pelkkä kulttuuriautonomian vaatimus. Kansoilla tulee olla oikeus täydelliseen valtiolliseen itsenäisyyteen. Myös saksalaisilla vasemmistososialisteilla (Rosa Luxemburg) oli virheellisiä käsityksiä kansallisuuskysymyksen alalla. Lenin kirjoittikin "Arvostelevia huomautuksia kansallisuuskysymyksen johdosta" (v. 1913) ja "Kansakuntien itsemääräämisoikeudesta" (v. 1914) ja Stalin teoksen "Marxilaisuus ja kansallisuuskysymys" (v. 1913). Näissä teoksissaan he selvitivät kansallisuuskysymyksen marxilaista tulkintaa.

Suhde ammatilliseen liikkeeseen muodostui Stuttgartin kongressissa yhdeksi kiistakysymykseksi. Lopuksi kuitenkin kongressi hyväksyi suurella äänen enemmistöllä päätöslauselman, joka piti välttämättömänä, että myös ammattiliitot tunnustavat sosialistiset periaatteet. Tämä oli tappio oikeistolaisille, jotka kannattivat ammattiliittojen puolueettomuutta.

Kööpenhaminan kongressi v. 1910 Ristiriitojen kärjistyminen kapitalististen maiden välillä, kasvava sodanvaara ja uusiutuvat kansainväliset selkkaukset olivat myös Kööpenhaminan kongressin peruskysymyksiä. Kongressiin osallistui 887 edustajaa 23 maasta. Suomesta oli 19-henkinen valtuuskunta,

joukossa Yrjö Sirola, K. H. Viik, M. Paasivuori, Miina Sillanpää ym. Venäläisistä huomattavimmat olivat Lenin ja Plehanov. Tässä kongressissa Lenin kutsui toisen kerran vasemmistososialistit yhteiseen neuvotteluun. Näin hän pyrki edistämään heidän yhdistymistään ja irrottautumistaan opportunisteista. Tämäkään neuvottelu ei johtanut tulokseen, sillä Länsi-Euroopan maiden parhaimmatkaan vasemmistososialidemokraatit eivät vielä tähän aikaan käsittäneet vallankumouksellisen työväenpuolueen välttämättömyyttä.

Sotakysymyksessä kongressi vahvisti Stuttgartin kongressin päätöksen ja kehoitti puolueita vaatimaan omien maittensa hallituksilta aseistuksen supistamista aina täydelliseen aseistariisumiseen asti. Kansainvälistä välitysoikeutta on käytettävä ristiriitojen ratkaisemiseksi neuvottelufiellä. Kongressi kehoitti työläisiä yksimielisyyteen taistelussa sotaa vastaan ja vastalauseiden esittämiseen sodan torjumiseksi.

Osuustoiminta eri maissa oli laajentunut ja siten tuli ajankohtaiseksi kysymys työväenliikkeen tehtävistä myös sen piirissä. Tälläkin alalla voitiin havaita proletaarinen taistelulinja ja pikkuporvarillinen reformilinja. Viimemainitun mukaan voi osuustoiminta johtaa sosialismiin ilman luokkataistelua ja kapitalistisen järjestelmän kukistamista. Vaikka keskustelu osuustoimintakysymyksestä olikin hajanaista ja hapuilevaa, niin päätöslauselma määritteli kuitenkin pääpiirteissään oikein työväen osuustoiminnan tehtävät. Se kehoitti työläisiä toimimaan myös osuustoiminnan alalla sosialistisessa hengessä, ettei osuustoiminta pääsisi muuttumaan työväen järjestäytymistä ja kasvattamista edistävästä liikkeestä liikkeeksi, joka heikentää työväen sosialistista yhteenkuuluvaisuutta.

Työttömyyskysymyksessä kongressi totesi, että työttömyyttä ei voida poistaa kapitalismin vallitessa, sitä voidaan ainoastaan työläisten yksimielisillä vaatimuksilla vähentää ja sen seurauksia lieventää. Päätöslauselmassa vaadittiin, että työttömyydestä työläisille maksettavat avustukset "on tuotantovälineiden omistajien suoritettava" ja että työttömyystöissä on maksettava "ammattiyhdistysten hyväksymiä palkkoja". Tätä nykyäänkin ajankohtaista päätöslauselmaa vastustivat kongressissa englantilaiset ja osa ranskalaisia edustajia.

Kongressin käsiteltävänä oli myös Suomen kysymys. Se hyväksyi päätöslauselman Suomen puolustamisesta tsaarin hallituksen sortoja venäläistämispolitiikkaa vastaan. Esityksen siitä olivat tehneet ranskalaiset edustajat, joita K. H. Viik kiitti lausuen, että Suomen työväestö joutuu samanaikaisesti taistelemaan venäläisiä sortajia ja oman maan porvaristoa vastaan. Hän korosti kansainvälisen työväenliikkeen antaman tuen suurta merkitystä. Hyväksytyssä päätös-

lauseimassa esitettiin vakaumus, että "Suomen työväestö tulee kulkemaan eteenpäin yhteisymmärryksessä Venäjän työväenluokan kanssa ja taistelemaan solidaarisesti tämän kanssa samaa sortojärjestelmää vastaan".

Ylimääräinen kongressi Kansainvälinen jännitys kasvoi Kööpenhaminan kongressin jälkeenkin ja sodan uhka tuli yhä ilmeisemmäksi. Sen vuoksi kutsuttiin koolle II Internationalen ylimääräinen kongressi Baseliin v. 1912. Se julkaisi manifestin, jossa syytettiin Saksan, Venäjän, Englannin, Italian ja Ranskan hallituksia hyökkäyssodan valmistelusta ja osoitettiin, ettei sota ole kansojen etujen mukainen. Sitä valmistellaan "kapitalistien voittojen ja hallitussukujen kunnian vuoksi". Baselin manifestissa varoitettiin sodan valmistelijoita Pariisin Kommuunin ja Venäjän ensimmäisen vallankumouksen esimerkillä. Siinä kutsuttiin kansainvälistä työväenluokkaa päättävään sodanvastaiseen taisteluun ja osoitettiin työläisille, että heidän on kohdistettava sodanvastainen toimintansa nimenomaan omien maittensa sotahallituksia vastaan.

IV. ENSIMMÄINEN MAAILMANSOTA JA II INTERNATIONALEN ROMAHDUS

II Internationale ja ensimmäinen maailmansota Ensimmäisen maailmansodan syttyminen elokuun alussa v. 1914 merkitsi sellaista "suurta tapahtumaa, ensimmäistä poliittista pulaa", josta Engels oli v. 1891 puhunut varottaessaan työväenpuolueiden johtajia opportunistista. Sodan puhkeaminen paljasti, kuinka syvälle luokkasovinnon henki oli syöpynt II Internationalen puolueiden olemukseen ja ajattelutapaan.

Ensimmäinen maailmansota oli imperialistista ryöstösotaa, joksi Baselin kongressi oli valmisteilla olevan sodan luonnehtinut. II Internationalen johtajien tehtävänä olisi ollut johtaa joukot taisteluun sotaa vastaan. Mutta sodan vastustamisen asemesta he antoivatkin tukensa omien maittensa sotahallituksille. Jo elokuun 4 pñä 1914 Ranskan ja Saksan edustajakamareissa sosialidemokraattiset edustajat äänestivät sotamäärärahojen myöntämisen puolesta. Ranskan ja Englannin työväenpuolue tuki varauksetta kumpikin oman maansa sotahallitusta. Sodan kannalle asettuneet puoluejohtajat eivät tunnustaneet sotaa imperialistiseksi anastussodaksi, vaan puhuivat jokaisessa sotaa käyvässä maassa oman maan puolustamisesta.

Näitä äärimmäisiä oikeistoaineiksia alettiin silloin nimittää "sotasosialisteiksi". Imperialistisen sodan tukemiseksi muodostui myös keskustalaisten politiikka. Kautsky ym. esittivät näet rauhan tunnuk-
sia, mutta väistivät todellista taistelua sotaa vastaan. Niinpä keskus-
talaiset eivät edes äänestäneet sotamäärärahoja vastaan parlamentis-
sa, vaan ainoastaan pidättäytyivät äänestyksestä. — Näin II Interna-
tionalen johtajat rikkolivat Stuttgartin, Kööpenhaminan ja Baselin
kongresseissa tehdyt sodan vastustamista koskevat päätökset. Se ei
johtunut siitä, että he olisivat hämääntyneet ratkaisevalla hetkellä.
Kysymys oli sosialismin ja työväenluokan kansainvälisyyden asian
avoimesta peittämisestä ja työväenluokan jättämisestä vaikeuksien
hetkellä ilman taistelun johtoa. II Internationale kärsi siten aatteelli-
sen ja poliittisen vararikon. Työväenluokan taistelu sai raskaan is-
kun. Se ei kuitenkaan merkinnyt sitä, että työväenluokka olisi luop-
unut sodanvastaisesta taistelusta. Luokkatietoisin ja tarmokkain osa
työväenluokasta eri maissa taisteli sotaa vastaan II Internationalen
johdon petoksesta huolimatta.

Erittäin ansiokkaasti taistelivat Venäjän työläiset ja sittemmin
myös sotilaat ja talonpojat. Bolshevikkipuolue pysyi uskollisena työ-
väenluokan ja kansainvälisyyden asialle. Heti sodan syttyttyä se ko-
hotti taistelutunnukset sotaa vastaan. Teeseissään "Vallankumouksel-
lisen sosialidemokratian tehtävistä" Lenin esitti tunnuksen sosialisti-
sesta vallankumouksesta, piti välttämättömättämänä suunnata aseet
omaa sotahallitusta vastaan ja paljastaa kiihkoisanmaallisuus.

Vallankumoukselliset sosialistit eivät siis imperialistisessa sodassa
asetuneet "isänmaan puolustuksen kannalle". Se olisi merkinnyt
kannatuksen antamista anastussodalle, jonka tarkoituksena oli vie-
raiden maiden valloittaminen ja vieraiden kansojen orjuuttaminen.
He julistivat imperialistisen sodan muuttamista taisteluksi oman
maansa porvaristoa vastaan, noudattaen siten Pariisin Kommuunin
esimerkkiä. — Venäjän bolshevikit viitoittivat sotaa käyvien mai-
den työläisjoukoille tien rauhaan ja sosialismiin.

Saksan Inter- Kaikissa muissakin sotaa käyvissä ja myös puolueet-
nationalistit tomissa maissa oli vallankumouksellisia ryhmiä,
jotka kehoittivat työväenluokkaa taistelemaan sotaa
vastaan. R a n s k a s s a laajan kansansuosion saanut Jean Jaures
kaatui sodanvalmistelijan asiamiehen luodista sodanvastaista puhetta
pitäessään vähän ennen ensimmäisen maailmansodan syttymistä.

S a k s a s s a sodanvastaisen taistelun kärkeen nousivat Rosa
Luxemburg ja Karl Liebknecht. Heidän aloitteestaan muodostui so-
dan aikana internationalistien ryhmä, joka myöhemmin järjestäytyi

Spartacus-liitoksi. Se kehoitti työläisiä kansainväliseen yhteistoimintaan sotaa vastaan, johti saksalaisten työläisten lakkotaistelua sodan aikana ja kutsui työläisiä kukistamaan Saksan sotahallituksen.

Yhdessäkään maassa ei vallankumouksellinen liike sodan aikana tyystin pysähtynyt. Se kasvoi kansanjoukkojen tyytymättömyyden kasvaessa. Ja kansanjoukkojen tyytymättömyys sotaan voimistui kaikissa sotaa käyvissä maissa sitä mukaa kuin verot kasvoivat, elämä kallistui ja sota vaati yhä enemmän uhreja. Työläiset olivat kaikkialla sodanvastaisen taistelun ensi riveissä, mutta myös sotilaiden keskuudessa rintamilla ilmeni sodanvastaisia mielialoja ja haluttomuutta jo varsin aikaisin, vaikka yleensä luullaan, että ne olivat vain sodan loppuvaiheen ilmiöitä.

**Taistelu Kommunisti-
sen Internationalen
puolesta alkaa**

II Internationalen oikeistijohtajien asettuminen imperialistisen sodan kannalle ja keskustalaistenkin pysytellessä erossa aktiivisesta sodanvastaisesta taistelusta nousi vallankumouksellisten sosialistien eteen kysymys sodanvastaisen voimien kansainvälisestä yhdistämisestä. Ensimmäisenä askeleena sitä kohden oli kansainvälinen sosialistikongressi, joka pidettiin syyskuussa 1915 Zimmerwaldissa, Sveitsissä.

Konferenssi julkaisi sodanvastaisen manifestin, jossa paljastettiin alkanut sota luonteeltaan imperialistiseksi ja "isänmaan puolustuksen" tunnuslauseet petokseksi. Manifesti oli kuitenkin monissa suhteissa puolinen, se ei julistanut taistelua sotasosialisteja vastaan eikä esittänyt imperialistisen sodan muuttamista taisteluksi sosialismin puolesta. Tämä johtui siitä, että kongressin enemmistö oli keskustalaisia, jotka suhtautuivat sovittilevasti kiihkoisänmaallisuuden kannalla oleviin työväenjohtajiin. Bolshevikit edustivat vielä tässä kokouksessa ainoata johdonmukaista sodanvastaista kantaa. Leninin johdolla muodostui sodanvastustajista ryhmä, ns. Zimmerwald-vasemmisto. Täten ensimmäinen sodan aikana pidetty sosialistikonferenssi muodostui askeleeksi eteenpäin työväenluokan voimien kokouksissa.

Vuotta myöhemmin, kun kansanjoukkojen vasemmistumisen vaikutuksesta kaikissa maissa voimistuivat sotaa vastustavat internationalistien ryhmät, kokoontui toinen sosialistikonferenssi Kienthalissa Sveitsissä. Siinä Zimmerwaldin vasemmisto oli vahvemmin edustettuna kuin edellisessä konferenssissa, mutta silti se horjui, kun oli kysymys välien katkaisemisesta kiihkoisänmaallisiin II Internationalen johtajiin. Vielä ei rohjettu nostaa "omien" maiden sotahallitusten kukistamisvaatimusta. Kienthalin konferenssi julisti kuitenkin, että luja rauha voidaan vallata vain taistelussa sosialismin puolesta.

Tällä tavoin tämäkin konferenssi muodostui askeleeksi eteenpäin kansainvälisen työväenliikkeen vallankumouksellisten voimien yhdistämisessä. Bolshevikit pitivät jatkuvasti yhteyttä Zimmerwald-vasemmistoon kuuluvien eri maiden edustajien kanssa. Myös Suomen Sosialidemokraattinen puolue oli kosketuksessa Zimmerwald-vasemmistoon. Ja kun syyskuussa 1917 pidettiin Zimmerwald-kokous Tukholmassa, niin siellä oli Suomen sosdem. puolueen edustajana Yrjö Sirola. Suomen luokkataistelutilannetta valaisevassa puheenvuorossaan hän toi voimakkaasti esiin maamme valtiollisen itsemääräämisvaatimuksen.

Zimmerwald-vasemmiston toiminta loi edellytyksiä Kommunistisen Internationalen perustamiselle. II Internationalella oli ollut suuri merkitys työläisten järjestäjänä kapitalismin rauhanaikaisissa olosuhteissa. Nyt oli tullut kolmannen eli Kommunistisen Internationalen vuoro. Sen tehtävänä oli ”järjestää proletariaatin voimat vallankumoukselliseen rynnäkköön kapitalistisia hallituksia vastaan työväenluokan poliittisen vallan ja sosialismin puolesta”. (Lenin)

Venäjän Lokakuun Voimakkaana sysäyksenä sodanvastaiselle taistelulle oli helmikuun porvarillinen vallankumous Venäjällä v. 1917. Kansat näkivät siinä merkin päättävään taisteluun imperialistista sotaa vastaan. Eri maissa alkoivat sodanvastaiset joukkoesiintymiset, mutta porvaristo kykeni silloin vielä estämään rauhantaistelun ja jatkamaan sotaa. Myös Venäjän väliaikainen porvarillinen hallitus jatkoi kukistetun tsaarinhallituksen sotapolitiikkaa.

Venäjän kansat olivat kuitenkin sotaa vastaan. Bolshevikkien voimakkaan selvitystyön ansiosta he näkivät pian väliaikaisen hallituksen imperialistisen olemuksen ja seurasivat puolueen vallankumouksellista kutsua. Lokakuussa 1917 sosialistinen vallankumous kukisti kapitalistisen riistojärjestelmän Venäjällä ja siirsi kaiken vallan työväenluokan ja talonpoikaiston käsiin. Perustettiin neuvostovalta.

Lokakuun vallankumous oli esimerkkinä kaikkien maiden työläisille siitä, miten sotahallitukset voidaan kukistaa ja saavuttaa rauha. Taistelu rauhan puolesta voimistui kaikissa maissa. Sotaan väsyneet kansanjoukot ja sotilaat nousivat eri maissa hallituksiaan vastaan ja vaativat rauhan pikaista solmiamista Neuvosto-Venäjän kanssa sekä sodan lopettamista kaikkien maiden väliltä. Sotahallitusten asema kävi kestämättömäksi. Saksan liittolaiset erosivat sodasta ja solmivat rauhan ympärysvaltojen kanssa. Saksan armeijan tappiot rintamalla ja sodan pitkittyminen aiheuttivat yleisen kapinan Saksassa. Marraskuun 9 p:nä 1918 vallankumous kukisti keisari Vilhelm toisen, joka pakeni maasta. Kaksi päivää sen jälkeen solmittiin välirauha Saksan ja ympärysvaltojen kesken. Sota oli päättynyt.

Lokakuun vallankumous teki syvän vaikutuksen kansainväliseen työväenliikkeeseen, sillä se osoitti, että työväenliike voi voittaa vain marxilais-leniniläisiä periaatteita ja menettylytapoja noudattaen. Leninin aatteiden pohjalla alkoi eri maissa muodostua kommunistisia puolueita, joiden ydinjoukkona olivat vasemmistososialidemokraatit ja vallankumoukselliset internationalistit. Vastaperustettuja kommunistisia puolueita yhdistämään perustettiin Kommunistinen Internationale maaliskuussa 1919.

YHTEENVETO

Toisen Internationalen perustaminen edisti työväenliikkeen kehitystä kaikissa maissa. Engelsin vaikutuksesta II Internationale pysyi toimintansa alkukaudella pääpiirteissään marxilaisella luokkataistelukannalla. Mutta hänen kuolemansa jälkeen II Internationale liukui vähitellen luokkasovintoon ja yhteistyöhön porvariston kanssa. Lisääntyvä aatteellinen epäselvyys heijastui myös II Internationalen puolueiden järjestörakenteessa. Puolueet jäivät usein vain vaaliko-neistoksi, jotka palvelivat parlamenttivaaleja, vaikka niiden olisi pitänyt olla työväenluokan kaiken taistelun johtajia.

Opportunismien kasvun ohella II Internationalen puolueissa hahmoitui ja kasvoi luokkataistelun kannalla oleva vallankumouksellinen suuntaus. Se taisteli työväenluokan luokkaetujen puolesta kapitalistista riistoa ja sortoa vastaan päämääränään sosialistinen vallankumous. Tämän suunnan johdonmukaisimpia edustajia olivat Venäjän bolshevikit.

Varsinkin Venäjän ensimmäisen vallankumouksen (vv. 1905—07) jälkeen II Internationalen puolueissa voimistui vasemmistolainen, vallankumouksellinen suuntaus, joka taisteli yhä määrätietoemmin oikeistolaista luokkasovintopolitiikkaa vastaan. Sen seurauksena II Internationalen kongressit tekivät eräissä tärkeissä kysymyksissä luokkataisteluhenkisiä päätöksiä. Mutta vasemmistolaisten järjestöllisen hajanaisuuden vuoksi pääsi myös oikeistolaisuus voimistumaan II Internationalen käytännöllisessä toiminnassa. Näin joutui sosialidemokraattisten puolueiden toiminta yhä suurempaan ristiriitaan kansainvälisten kongressien päätösten kanssa.

Venäjän bolshevikit tekivät poikkeuksen. He jatkoivat määrätietoista taistelua oikeistolaisuutta vastaan sen kaikissa muodoissa ja rakensivat marxilaisen uuden tyyppisen vallankumouspuolueen. Lenin teki ensimmäiset yritykset eri maiden vasemmistososialistien yhdistämiseksi. Ne eivät kuitenkaan johtaneet tulokseen ennenkuin maailmansodan loppuvaiheessa Zimmerwald-vasemmiston toiminnan kautta.

II Internationalen johtajien petos ensimmäisen maailmansodan aikana joudutti ja syvensi sodan kestäessä sitä suuntataistelua, jota kansainvälisessä työväenliikkeessä oli käyty vuosisadan vaihteesta asti. Bolshevikkien ja henkilökohtaisesti V. I. Leninin sitkeän ja väsymättömän työn ansiosta tämä taistelu edisti marxilaisen vallankumouksellisen suuntauksen kasvua kansainvälisessä työväenliikkeessä. Lokakuun sosialistinen vallankumous Venäjällä paljasti perinpohjin II Internationalen oikeistolaisten johtajien aatteiden virheellisyyden ja petollisuuden. Se teki lopun II Internationalen valtakaudesta työväenliikkeessä, johti kommunististen puolueiden muodostumiseen eri maissa ja Kommunistisen Internationalen perustamiseen.

Kysymyksiä keskustelua ja kirjallisia vastauksia varten:

1. Miksi II Internationalen perustaminen tuli välttämättömäksi?
2. Mitä Engelsin aikana tehtyjä II Internationalen päätöksiä pitäisi tärkeimpinä?
3. Miten Engels arvosteli opportunistisia pyrkimyksiä?
4. Miten imperialistiseen vaiheeseen siirtyminen vaikutti työväenliikkeen tehtäviin?
5. Minkälainen oli II Internationalen suhde sotaan Stuttgartin, Kööpenhaminan ja Baselin kongresseissa?
6. Mikä aiheutti II Internationalen aatteellisen romahduksen?
7. Minkälaisia tunnuksia Venäjän bolshevikit esittivät työläisille ja sotilaille ensimmäisen maailmansodan aikana?
8. Luonnehdi lyhyesti Zimmerwaldin ja Kienthalin kongressien merkitys.
9. Mikä oli II Internationalen merkitys kansainväliselle työväenliikkeelle?

Kotka 1955. Etelä-Suomen Kirjapaino Oy.